

Хронологична справка на законите, имащи отношение към наследяването

Закон за наследството

УТВЪРДЕН С УКАЗ ОТ 17 ДЕКЕМВРИ 1889 Г., ПОД № 484 – ОТМЕНЕН
Обн. ДВ. бр.20 от 1 Януари 1890г., доп. ДВ. бр.29 от 1 Януари 1899г., изм. ДВ. бр.156 от 1
Януари 1938г.

Чл. 14. Правото на представителство се състои в това, че представляващите заемат мястото и стъпят в степента и правата на представляемия.

Чл. 15. Представителството се допуска неограничено в правата низходяща линия.

То се допуска във всички случаи, било че чедата на починалия сънаследват с низходящите на едно чадо преди умряло, било че всичките чедата на починалия са умрели преди него, и низходящите на тия чедата се намират между си в степени равни или неравни, било че, при равенство на степените, има разлика в числото на лицата, които принадлежат към някое коляно.

Чл. 16. Представителството не се допуска в полза на възходящите: най-близкият от тях изключва всички други.

Чл. 17. В сребърна линия представителството се допуска в полза на чедата и низходящите на братя и сестри на починалия, било че те дохождат да наследяват наедно с вуйки и лели, било че всички братя и сестри на починалия са умрели преди него, а наследството се намира прехвърляно на техните низходящи в степени равни или неравни.

Чл. 18. Във всички случаи, когато представителството се допуска дележът става по коляно. Ако едно и също коляно е дало няколко стъбла, то дележът помежду им се прави по числото на колената във всяко стъбло, а членовете на същото стъбло делят помежду си на глава.

Чл. 19. Живите лица не могат да бъдат представлявани, освен случаите, когато работата е за отсъстващи и неспособни.

Чл. 21. (Изм. - ДВ, бр. 29 от 1906 г.) Законните деца или техните низходящи, макар и да са родени от разни бракове, наследват баща си, майка си и всичките други възходящи роднини.

Те наследват покритите недвижими имоти и движимите, които се считат принадлежност на земеделческо стопанство, без разлика на пол и по равни части на глава, когато всички са в първа степен родство с наследодателя и са повикани да наследват самостоятелно, а по коляно, когато всички или някои от тях наследват по право на представление.

Те наследват непокритите недвижими имоти и движимите, които се считат принадлежност на земеделческото стопанство, по същия ред, когато всички са от мъжки или женски пол. Когато низходящите са от мъжки и от

женски пол, тогава частта на низходящите от мъжки пол е два пъти по-голяма от частта на низходящите от женски пол.

Чл. 22. Под законните деца се разбират тъй също и узаконените деца, осиновените и техните низходящи.

Но, макар осиновените деца и техните низходящи да наследват осиновителя, даже заедно със законните му деца, те не наследват роднините на осиновителя.

Чл. 23. Ако починалият или починалата не е оставил деца, ни низходящи от тях, наследството се дели на половин между бащата и майката, или остава на тогози от тях, който е жив.

Чл. 24. Ако починалият не е оставил ни деца, ни родители, ни брат, ни сестра, или низходящи от тях, то наследяват на половин възходящите по бащина и майчина линия без да се гледа на рода, от който е останало имуществото.

Но, ако възходящите не се намират в равни степени, то наследяват най-близките от тях, без разлика по линиите.

Чл. 25. Ако починалият не е оставил ни деца, ни родители, а наследяват само братя и сестри или техни низходящи заедно с възходящи по бащина или майчина линии, то първите получават две трети (2/3) от имота, а останалите - една трета (1/3) част, която се дели помежду им по правилата на горния член.

Но еднокръвните и едноутробните братя и сестри получават само половината от частта, която се пада на родните братя или сестри, било че първите наследват сами или заедно с родните.

Низходящите от брата или сестрата наследват по коляно, на основание чл. 18.

Чл. 26. Когато починалият не е оставил подир смъртта си ни деца, ни родители, ни други възходящи роднини, то наследяват братята или сестрите на глава и техните низходящи по коляно.

Впрочем еднокръвните или едноутробните братя или сестри и техните низходящи, ако искат наследство заедно с родните братя или сестри или и с техните низходящи, вземат половината от частта, която се пада на родните братя.

Чл. 27. Ако умрелият не е оставил ни деца, ни родители, ни възходящи, ни братя или сестри, ни техни низходящи, наследството се пада на най-близкия роднина или на най-близките роднини на умрелия, без разлика на майчина или бащина линия.

Роднините по-горе от десета степен не наследват.

Чл. 28. Незаконородените деца нямат право за наследство от родителите си, ако тяхното произхождение не е припознато и не е обявено по законния ред.

Чл. 34. Незаконородените, макар и припознати, не могат да наследват роднините на бащата или на майката, тъй също тези последните не могат да наследват имуществата на незаконородените.

Чл. 35. Ако незаконороденият е умрял, без да остави деца и съпруг, то наследството, подир него, се дава на тогози от неговите родители,

който го е припознал, или който е обявен за негов родител, или пък се дели на половина между бащата и майката, ако детето е припознато и обявено от двата родители.

Чл. 36. Ако незаконороденият е умрял без низходящи и е оставил родители и съпруг, то едната половина от наследството взема съпругът, а другата - родителят или родителите на основание на горния член.

Чл. 37. Предвидените в горните членове права не се простират върху деца, признаването на които законът не допуска.

Закон за извънбрачните деца и за осиновяването

Обн. ДВ. бр.267 от 26 Ноември 1940г., изм. ДВ. бр.197 от 9 Септември 1944г., изм. ДВ. бр.171 от 26 Юли 1945г., изм. ДВ. бр.205 от 7 Септември 1946г., отм. ДВ. бр.182 от 9 Август 1949г.

Отменен с чл. 165 от преходните разпоредби на Закона за лицата и семейството - ДВ, бр. 182 от 9 август 1949 г., в сила един месец след обнародването му

Чл. 21. Между извънбрачното дете и бащата, който го е припознал или произхождението от когото е установено чрез съдебно решение, съществуват наследствени права, съгласно наредбите на отдел IV от кн. 1 на Закона за наследството.

Чл. 22. Извънбрачното дете добива по право качеството на законно и спрямо бащата, ако родителите му встъпят в брак.

Чл. 23. В седемдневен срок след сключване на брака бащата обявява на надлежното длъжностно лице по гражданското състояние извънбрачните си деца, родени от двамата съпрузи, за да се отбележи узаконяването им отстрани на актовете за раждане.

Ако бащата е възпрепятствуван, обявяването става от майката въз основа на писмено изявено съгласие на бащата, което също се отбелязва.

Необявяването на извънбрачните деца няма значение за самото узаконяване. В такъв случай при иска за установяване на узаконяването не се прилагат разпоредбите на чл. 13.

В случая има съответно приложение чл. 174 от Закона за лицата.

Чл. 25. Узаконяването произвежда действия и по отношение на низходящите на детето. Узаконяването по искане на бащата се допуска и на умрели вече деца в полза на техните низходящи. В случая на чл. 24 необходимо е съгласието на низходящите, съгласно п. 3 на предходния член.

Чл. 28. Не се допуска узаконяването на деца, чиито родители не могат да сключат брак поради родство.

Чл. 29. Молбата на узаконяване, придружена от надлежните документи, се подава до областния съд по местожителството на молителя.

Съдът, без да излага мотиви, се произнася със следните изрази: "узаконяването се допуска" или "не се допуска".

Това определение не подлежи на обжалване; по искане на страните и срещу заплащане на таксите, то се обнародва в "Държавен вестник".

Чл. 30. С узаконяването чрез съдебно определение детето придобива правното положение на законно спрямо бащата и неговите

роднини от деня на определението, а ако е извършено след смъртта на бащата - от деня на смъртта.

Узаконяването чрез съдебно определение или чрез последващ брак има действие и спрямо низходящите на детето.

Чл. 31. Препис от съдебното определение за узаконяване се праща от съда на чиновника по гражданското състояние за отбелязване от страни на акта за раждане.

Наредба закон за брака

Обн. ДВ. бр.108 от 12 Май 1945г., попр. ДВ. бр.111 от 16 Май 1945г., отм. ДВ. бр.182 от 9 Август 1949г.

Отменена с чл. 165 от Закона за лицата и семейството - ДВ, бр. 182 от 9 август 1949 г., отмяната е в сила от 10 септември 1949 г.

Чл. 26. Обявеният за недействителен брак до влизането решението в законна сила има действието на законен брак спрямо лицето, което добросъвестно го е сключило.

Брак обявен за недействителен, има всички действия на законен брак по отношение на децата.

Всички извънбрачни деца, произходът на които е установен, имат във всяко отношение качеството на законни деца.

Закон за наследството

Обн. ДВ. бр.22 от 29 Януари 1949г., попр. ДВ. бр.41 от 21 Февруари 1949г., изм. ДВ. бр.275 от 22 Ноември 1950г., изм. ДВ. бр.41 от 28 Май 1985г., изм. ДВ. бр.60 от 24 Юли 1992г., изм. ДВ. бр.21 от 12 Март 1996г., изм. ДВ. бр.104 от 6 Декември 1996г., доп. ДВ. бр.117 от 10 Декември 1997г., доп. ДВ. бр.96 от 5 Ноември 1999г., изм. ДВ. бр.34 от 25 Април 2000г.

Глава първа. Общи разпоредби

Чл. 1. Наследството се открива в момента на смъртта в последното местожителство на умрелия.

Чл. 2. (1) Не може да наследява нито по закон, нито по завещание:

- а) който не е заченат при откриване на наследството и
- б) който е роден неспособен да живее.

(2) До доказване на противното този, който е роден жив, се смята за жизнеспособен.

Чл. 3. Не може да наследява като недостоен:

а) който умишлено е убил или се е опитал да убие наследодателя, неговия съпруг или негово дете, както и съучастникът в тия престъпления, освен ако деянието е извършено при обстоятелства, които изключват наказуемостта, или ако е амнистирано;

б) който е набедил наследодателя в престъпление, наказуемо с лишаване от свобода или с по-тежко наказание, освен ако набедяването се преследва с тъжба на пострадалия и такава не е била подадена;

в) който е склонил или възпрепятствувал наследодателя чрез насилие или измама да направи, да измени или отмени завещанието или който е унищожил, скрил или поправил негово завещание или съзнателно

си е служил с неистинско завещание.

Чл. 4. (1) Недостойният може да наследява, ако наследодателят го е признал изрично за достоен чрез акт с нотариално заверено съдържание или чрез завещание.

(2) Недостойният, в полза на когото наследодателят е направил завещание, като е знаел причината за недостойнството, без изрично да го е признал за достоен, наследява само в границите на завещанието.

Глава втора. Наследство по закон

Чл. 5. (1) Децата на починалия наследяват по равни части.

(2) Като деца на наследодателя се смятат и осиновените от него.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 41 от 1985 г.) При осиновяване по чл. 62 от Семейния кодекс осиновените и техните низходящи не наследяват роднините на осиновителя.

Брой 22 от 1949г. на ДВ

Чл. 5. (1) Децата на починалия наследяват по равни части.

(2) Като деца на наследодателя се смятат и осиновените от него.

(3) Осиновените и техните низходящи не наследяват роднините на осиновителя.

Чл. 6. Когато починалият не е оставил деца или други низходящи, наследяват по равно родителите или оня от тях, който е жив.

Чл. 7. Ако починалият е оставил само възходящи от втора или по-горна степен, наследяват по равно най-близките от тях по степен.

Чл. 8. (1) Когато починалият е оставил само братя и сестри, те наследяват по равни части.

(2) Когато починалият е оставил само братя и сестри заедно с възходящи във втора или по-горна степен, първите получават две трети от наследството, а възходящите - една трета.

(3) В случаите на предходните алинеи еднокръвни и едноутробни братя и сестри получават половината от това, което получават родните братя и сестри.

(4) (Нова - ДВ, бр. 60 от 1992 г.) Когато починалият не е оставил възходящи от втора и по-горна степен, братя и сестри или техни низходящи, наследяват роднините по съребрена линия до шеста степен включително. По-близкият по степен и низходящият на по-близък по степен изключват по-далечния по степен.

Чл. 9. (1) Съпругът наследява част, равна на частта на всяко дете.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 60 от 1992 г.) Когато съпругът наследява заедно с възходящи или с братя и сестри, или с техни низходящи, той получава половината от наследството, ако то се е открило преди навършването на десет години от сключването на брака, а в противен случай получава 2/3 от наследството. А когато съпругът наследява заедно с възходящи и с братя и сестри или с техни низходящи, той получава една трета от наследството в първия случай и половината във втория.

(3) (Доп. - ДВ, бр. 60 от 1992 г.) Ако няма други наследници по

предходната алинея, съпругът получава цялото наследство.

Чл. 9а. (Нов - ДВ, бр. 60 от 1992 г.) Когато към открито наследство се възстановява собственост върху имоти, одържавени или включени в трудовокооперативни земеделски стопанства или в други образувани въз основа на тях селскостопански организации, наследниците на последващ съпруг не наследяват, ако той е починал преди възстановяване на собствеността и от брака му с наследодателя няма родени или осиновени деца.

Чл. 10. (1) Низходящите на наследодателя, които са починали преди него или са недостойни, се заместват в наследяването по закон от своите низходящи без ограничение на степените.

(2) Починалите преди наследодателя или недостойни негови братя и сестри се заместват само от своите деца или внуци.

(3) Наследяването в тези случаи става по коляно.

(4) Заместването се допуска и в полза на лице, което се е отказало от наследството на възходящия, когото замества, или което е недостойно да наследи същия.

Чл. 10а. (Нов - ДВ, бр. 117 от 1997 г.) Когато няколко лица са починали и не може да се установи последователността, в която е настъпила смъртта на всеки от тях, се счита, че по-възрастният е починал преди по-младия.

Чл. 11. (Доп. - ДВ, бр. 96 от 1999 г.) Когато няма лица, които могат да наследяват съгласно предходните членове, или когато всички наследници се откажат от наследството или изгубят правото да го приемат, наследството се получава от държавата, с изключение на движимите вещи, жилищата, ателиетата и гаражите, както и на парцелите и имотите, предназначени предимно за жилищно строителство, които стават собственост на общината, на чиято територия се намират.

Чл. 93. Настоящият закон влиза в сила в срок от три месеца от публикуването му в Държавен вестник.

Коментар към хронологичната справка за наследяването

В редица норми на ЗН от 1890 година беше предвидено неравенство в правата на наследниците. Той съдържаше специален отдел IV "За наследството на незаконородените". В него беше предвидено, че когато незаконородените деца дирят наследство заедно със законните деца или низходящо от тях, те вземат само половината от частта, която би им се паднала, ако бяха законни. Освен това "незаконородените, макар и припознати, не могат да наследяват роднините на бащата или на майката" (чл.34 ЗН, отм.)

С чл.26, ал.3 от Наредбата – закон за брака от 12 май 1945 година бяха отменени чл.21 от Закона за извънбрачните деца и осиновявания и чл.28 – 37 от стария ЗН и се предвиди, че извънбрачните деца, чийто произход е установен, имат във всяко отношение качеството на брачни деца.